Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
KANCELARIA GŁÓWNA
Data wpływu: 2024 -03- 14 -20-
L. dz. RKP-28363-2024

dnia 7 marca 2024 r.

MRiPS
KG237406

Pani

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

dotyczy: zmiany zapisów art. 54 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Szanowna Pani,

zwraca się z wnioskiem o podjęcie działań legislacyjnych w celu zmiany artykułu 54 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Aktualne brzmienie artykułu 54 ust.1:

„Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, **posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej** oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, **starosta zawiera**, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej."

Proponowane brzmienie art. 54 ust.1:

„Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, **posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej** oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, **starosta może zawrzeć**, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej."

UZASADNIENIE

W związku z licznymi informacjami zgłaszanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie z terenu kraju dotyczącymi realizacji art. 54 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nastąpiła pilna konieczność modyfikacji treści ww. artykułu z uwzględnieniem jego praktycznego zastosowania.

Obowiązująca treść przedmiotowego artykułu powoduje liczne przypadki występowania rodzin zastępczych niezawodowych do ustanowienia ich rodzinami zastępczymi zawodowymi bez alternatywy przyjęcia kolejnych dzieci do ww. rodzin.

Trzeba mieć na uwadze, że na terenie całego kraju występuje ogromny deficyt rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze.

Zdajemy sobie sprawę, że zmiana statusu rodziny nie wymaga obligatoryjnego przyjęcia kolejnych dzieci, jednak biorąc pod uwagę duże potrzeby związane z umieszczeniami dzieci w systemie rodzinnej pieczy zastępczej, nie „pozwala" to powiatom na takie decyzje.

Zagrożenia, jakie wynikają z takiego podejścia doprowadzą do sytuacji, że obecnie funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe będą przyjmować mniej dzieci, niż dotychczas.

Ponadto zdarza się, że rodziny ubiegające się o zmianę ich statusu nie uzyskują pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W naszej ocenie jakakolwiek opinia nie wnosi nic do sprawy, a zdanie koordynatora może być kluczowe przy decyzji starosty.

W aktualnym stanie prawnym zachodzi „nakaz" dla starosty zatrudnienia pracownika, co do pracy którego miałby wątpliwości.

Z analizy zgłoszonych spraw wynika mianowicie masowe przekształcanie się niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowych (przy niezmienionej liczbie dzieci do przyjęcia). Może to doprowadzić do skali, która będzie generować ogromne koszty finansowe dla powiatów i gmin. Koszt pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej nie będzie zbytnio odbiegał od kosztu pobytu dziecka w placówce.

Ekonomia jest bardzo ważnym argumentem w planowaniu realizacji zadań przez samorządy terytorialne i ich jednostki. Tworzenie rodzin zastępczych zawodowych bez kierowania do nich kolejnych dzieci będzie generować koszty, których realizacja nie będzie zgodna z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, który stanowi, że:

„3. Wydatki publiczne powinny być dokonywane:

1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
   a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
   b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
2) w sposób umożliwiający terminowa realizacje zadań;

3) w wysokości terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań."

Podsumowując, w naszej opinii zasadna jest zmiana brzmienia zapisu ustawy, jak na wstępie, co pozwoli staroście zdecydować, czy ma zawrzeć umowę i z kim, jednocześnie negocjując warunki umowy uzgadniając przede wszystkim liczbę dzieci, jaką rodzina zastępcza może przyjąć, uwzględniając oczywiście warunki i możliwości rodziny oraz powiatu.

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

SEKRETARZ STANU
Aleksandra Gajewska

BPD-V.055.10.2024.ES
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

ZAWIADOMIENIE
O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870), w związku z petycją w sprawie zmiany zapisów art. 54 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uprzejmie informuję.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Odnosząc się do proponowanego w przedmiotowej petycji nowego brzmienia wyżej wymienionego przepisu, zgodnie z którym starosta mógłby zawrzeć z rodziną zastępczą niezawodową umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, a nie zawierałby (obligatoryjnie) tej umowy, należy wskazać, że w opinii resortu rodziny tego typu zmiana mogłaby wprowadzić sytuacje niepożądane i brak możliwości awansu rodzin zastępczych, które sprawowałyby tę funkcję jako rodziny niezawodowe, a nigdy nie nabywałyby prawa do uzyskania statusu rodziny zastępczej zawodowej.

Resort rodziny w sposób szczególny analizuje kwestię deficytu rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, a także kandydatów na rodziców zastępczych i prowadzących rodzinne dziecka. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ma również na uwadze pojawiające się przypadki rodzin zastępczych niezawodowych występujących o zostanie

rodziną zastępczą rodziną zawodową, przy jednoczesnym przebywaniu w rodzinie zastępczej np. jednego dziecka z powodu braku zgody na przyjęcie kolejnych dzieci.

Należy przede wszystkim podkreślić, że umowa o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawierana jest ze starostą, a zgodnie z art. 54 ust. 3 pkt 5-6 i 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej umowa określa w szczególności liczbę dzieci powierzonych rodzinie zastępczej, maksymalną liczbę dzieci, które można umieścić w danej rodzinie zastępczej, a także warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy. Z punktu widzenia przejrzystości współpracy kluczowe jest odpowiednie sformułowanie zawieranej umowy i szczegółowe określenie w niej wszystkich parametrów tej współpracy. Należy bowiem wskazać, iż katalog elementów umowy zawarty w art. 54 ust. 3 ustawy, nie jest wyliczeniem enumeratywnym. Strony mogą zatem rozszerzyć treść zawieranej umowy o wszelkie istotne dla nich kwestie, o ile nie pozostają one w sprzeczności z przepisami prawa.

Ponadto zaznaczyć należy, że zgodnie z art. 36 ww. ustawy umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka. Wyjątek stanowi rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Bowiem zgodnie z art. 58 ust. 2 ww. ustawy rodzina zastępcza prowadzona w tej formie może odmówić, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, przyjęcia dziecka:

1) jeżeli łączna liczba umieszczonych w tej rodzinie dzieci przekroczy 3;
2) powyżej 10. roku życia doprowadzonego przez Policję lub Straż Graniczną.

Pomijając prezentowany powyżej wyjątek, co do zasady brak zgody rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka uniemożliwia zatem przyjęcie dziecka.

W opinii Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej należy ze szczególną ostrożnością rozpatrywać przesłanki zmiany przepisu art. 54 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a tym samym wprowadzania ograniczeń w zawieraniu umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej w sytuacji gdy w rodzinie zastępczej przebywa np. jedno czy dwoje dzieci. Postulowanym kierunkiem działania jest deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej, a co za tym idzie wzmocnienie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, zatem wprowadzanie tego typu proponowanych ograniczeń - zdaniem resortu rodziny - może doprowadzić do pogłębienia się braku zainteresowania społeczeństwa tematem rodzicielstwa zastępczego. Nowe, postulowane przez Państwo rozwiązanie w tej materii zwiększyłoby uznaniowość tworzenia rodzin zastępczych zawodowych, co mogłoby doprowadzić do nierówności w traktowaniu obywatela w zależności od powiatu.

Podkreślić należy, iż każda sytuacja odmowy przyjęcia kolejnego dziecka przez rodzinę zastępczą powinna być rozpatrywana w sposób indywidualny, z uwzględnieniem przyczyn odmowy i sytuacji rodziny. Opieka rodziny zastępczej jedynie np. nad jednym czy dwojgiem

dzieci może wynikać z ciężkiej choroby dziecka czy dzieci, ich niepełnosprawności, szczególnych potrzeb, opieki nad niemowlęciem czy dzieckiem wymagającej pełnej uwagi, z traumami i przeżyciami. Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy podejmowanie działań zmierzających do wsparcia i zapewnienia pomocy rodzinom zastępczym w takim wymiarze, aby rodziny te pozostawały chętne i gotowe do przyjęcia kolejnych dzieci w razie potrzeby. Zapewnienie wsparcia wolontariuszy czy rodziny pomocowej może niekiedy okazać się skuteczną pomocą, dzięki której rodzina zastępcza może zdecydować się na przyjęcie kolejnych dzieci.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stoi na stanowisku, iż proponowana w przedmiotowej petycji konstrukcja przepisu powodująca możliwość, a nie obligatoryjność zawierania z rodziną zastępczą niezawodową umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej przy spełnieniu określonych warunków, mogłaby również spowodować sytuacje pomniejszenia liczby funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych w powiecie, głównie ze względu na niższe koszty utrzymania funkcjonowania rodziny zastępczej niezawodowej niż zawodowej. Proponowana zmiana mogłaby spowodować potencjalne zmniejszenie liczby profesjonalnych, działających od lat w obszarze pieczy zastępczej opiekunów na danym terenie, jeżeli pomimo zdobytego przez nich doświadczenia i pracy nastąpiłoby pozbawienie możliwości rozwoju i uzawodowienia misji, jaką pełnią. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przewiduje liczby dzieci, wobec których ustalany byłby poziom możliwości funkcjonowania rodziny zastępczej zawodowej, zatem wprowadzenie proponowanego brzmienia przepisu mogłoby spowodować sytuacje, w których przykładowo nawet opieka nad dwójką czy trójką dzieci zdaniem powiatu nie stanowiłaby podstaw do zawarcia umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Byłby to kierunek niepożądany, mając na uwadze dążenia resortu rodziny do wzmocnienia potencjału i docenienia rodziców zastępczych.

Należy zaznaczyć, że mając na uwadze zadania powiatów w obszarze pieczy zastępczej oraz wysokość ponoszonych przez powiaty kosztów w niniejszych obszarze Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowało program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2024 r. Realizatorami Programu są minister właściwy do spraw rodziny oraz wojewoda, a beneficjentami powiaty, zgodnie z zakresem wskazanym w Programie. Program będzie realizowany do dnia 31 grudnia 2024 r. Na finansowanie Programu przeznacza się kwotę nieprzekraczającą 40 000 000 zł. Program tego typu był również ogłaszany w roku ubiegłym.

Niemniej jednak pragnę podkreślić że zarówno wyżej omawiany postulat, jak i kwestia wprowadzenia do przepisu art. 54 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej konieczności posiadania pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku przekształcania rodziny zastępczej niezawodowej w rodzinę zastępczą zawodową zostanie poddana analizie przez resort rodziny.

telefon
adres email
strona www

adres korespondencyjny
organu administracji rządowej

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Aleksandra Gajewska
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

PW 878747

telefon
adres email
strona www

adres korespondencyjny
organu administracji rządowej